

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2022, sp. zn. 30 Cdo 3690/2021, ECLI:CZ:NS:2022:30.CDO.3690.2021.1

Číslo: 11/2023

Právní věta:

Skutečnost, že nároky uplatněné v jediném řízení proti více žalovaným mají různé právní základy, není překážkou použití čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.04.2022

Spisová značka: 30 Cdo 3690/2021

Číslo rozhodnutí: 11

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Příslušnost soudu mezinárodní

Předpisy: čl. 8 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2015

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. [29 Cdo 1849/2013](#), uveřejněné pod číslem 85/2016 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. [29 Odo 663/2003](#), uveřejněné pod číslem 48/2006 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2019, sp. zn. [27 Cdo 3482/2017](#)

Rozsudek SDEU ze dne 14. 3. 2013, ve věci [C-419/11](#), Česká spořitelna, a. s. proti Geraldú Feichterovi

Rozsudek SDEU ze dne 18. 7. 2013, ve věci [C-147/12](#), ÖFAB, Östergötlands Fastigheter AB proti Frank Koot a Evergreen Investments BV

Rozsudek SDEU ze dne 27. 9. 1988, ve věci [C-189/87](#), Athanasios Kalfelis proti Banque Schröder, Münchmeyer, Hengst & Co. a dalším

Rozsudek SDEU ze dne 6. října 1982, ve věci [C - 283/81](#), Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità

Rozsudek SDEU ze dne 16. 7. 2009, ve věci [C-189/08](#), Zuid-Chemie BV proti Philippo's Mineralenfabriek NV/SA

Rozsudek SDEU ze dne 11. 10. 2007, ve věci [C-98/06](#), Freeport plc proti Olle Arnoldsson

Rozsudek SDEU ze dne 11. 4. 2013, ve věci [C-645/11](#), Land Berlin proti Mirjam Sapir a dalším

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované 3) proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. 8. 2021, sp. zn. 5 Cmo 128/2020.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se v řízení domáhá náhrady škody ve výši 540 452,58 Kč, která představuje celkovou ztrátu investice K. H. Žalobkyně pohledávku za žalovanými od K. H. nabyla postoupením pohledávky. Žalovaná 3) se k žalobě vyjádřila tak, že vznesla námitku nedostatku mezinárodní příslušnosti českých soudů.

2. Krajský soud v Brně jako soud prvního stupně usnesením ze dne 15. 5. 2020, č. j. 18 Cm 23/2017-230, ve znění doplňujícího usnesení ze dne 12. 8. 2020, č. j. 18 Cm 23/2017-249, rozhodl tak, že se řízení vůči žalované 3) zastavuje (výrok I), žalobkyně a žalovaná 3) vůči sobě nemají právo na náhradu nákladů řízení (výrok II) a žalovaní 1) a 2) a žalovaná 3) vůči sobě nemají právo na náhradu nákladů řízení (výrok III).

3. Soud prvního stupně uvedl, že na posuzovanou věc se aplikuje čl. 7 odst. 1 písm. b) druhá odrážka nařízení Evropského parlamentu a Rady EU č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepřacované znění), dále jen „nařízení Brusel I bis“, a kritériem pro určení příslušnosti je zde místo poskytování služeb žalovanou 3). Soud prvního stupně uzavřel, že takovým místem je území Maltské republiky, neboť žalovaná 3) odsud činí veškerá investiční rozhodnutí a odsud též investuje své prostředky. Příslušné jsou tedy maltské soudy. Soud prvního stupně rovněž dodal, že vůči žalované 3) nelze aplikovat čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis, neboť žalovaná 3) nemá na území České republiky žádné zastoupení, pobočku nebo provozovnu. Řízení proto vůči žalované 3) podle § 104 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), zastavil.

4. Vrchní soud v Olomouci jako odvolací soud poté, co bylo jeho předchozí usnesení ze dne 20. 10. 2020, č. j. 5 Cmo 128/2020-254, zrušeno a věc mu byla usnesením Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2021, sp. zn. [30 Cdo 812/2021](#), vrácena k dalšímu řízení, usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že se řízení vůči žalované 3) nezastavuje.

5. Odvolací soud uzavřel, že ve věci je dána mezinárodní příslušnost českých soudů, neboť žalovaná 3) má na území České republiky provozovnu ve smyslu čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis určenou – dle tvrzení žalované 3) – pro jednání se zákazníky a pro doručování písemností. Odvolací soud měl dále za to, že příslušnost je také založena na základě čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis, neboť mezi žalovanými je takový úzký vztah [žalovaní 1) a 2) byli členy představenstva žalované 3) a se žalobkyní jednali jménem žalované 3)], že je účelné žalobu projednat a rozhodnout o ní společně vůči všem žalovaným, aby se zabránilo možnosti dojít v oddělených řízeních k protichůdným soudním rozhodnutím.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Usnesení odvolacího soudu napadla žalovaná 3) v celém rozsahu včasným dovoláním, jehož přípustnost spatřovala v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené judikatury Soudního dvora Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“).

7. Dle žalované 3) odvolací soud nesprávně posoudil otázku mezinárodní příslušnosti českých soudů. Žalovaná 3) předně namítá, že pojem „pobočka, zastoupení nebo jiná provozovna“ ve smyslu čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis dle judikatury Soudního dvora předpokládá existenci centra činnosti, které dlouhodobě vystupuje navenek jako prodloužená ruka mateřského podniku či detašované pracoviště mateřského podniku a které musí mít vedení a být materiálně vybaveno tak, že může vést jednání s třetími osobami. Místnost, kterou si žalovaná 3) pronajímá na území České republiky, tyto podmínky nesplňuje. Účelem nájmu této místnosti je dle žalované pouze zřízení adresy pro usnadnění písemné komunikace s českými zákazníky. Místnost není vybavena personálně ani materiálně, ani v ní neprobíhají žádná jednání se zákazníky, jak nad rámec informací dostupných ze spisu odvolací soud uvedl v napadeném usnesení.

8. Dle žalované 3) ani čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis není v této věci použitelný, neboť dle rozsudků Soudního dvora ze dne 27. 9. 1988, ve věci [C-189/87](#), Kalfelis, a ze dne 27. 10. 1998, ve věci [C-51/97](#), Réunion Européenne a další (dále jen „rozsudek Réunion Européenne“) jednoznačně vyplývá, že soud příslušný k rozhodnutí sporu ohledně deliktů či kvazideliktů odpovědnosti není současně příslušný rozhodnout o žalobě v rozsahu, v jakém se týká např. odpovědnosti za porušení smluvní povinnosti. Závěry uvedených rozsudků jsou pro posouzení nyní projednávané věci přílehlavé, neboť nárok žalobkyně proti žalované 3) je nárokem z porušení smlouvy, zatímco případné nároky proti žalovaným 1) a 2) mohly být založeny jen porušením zákona, neboť ani jeden z nich s žalobkyní smlouvu nesjednal. Tento rozdíl v důvodech vzniku uplatňovaných nároků vylučuje existenci jejich úzkého spojení a tím i hrozbu neslučitelných rozhodnutí. Žalovaná 3) navrhl, aby dovolací soud změnil napadené usnesení odvolacího soudu tak, že se usnesení soudu prvního stupně potvrzuje a žalobkyni se ukládá zaplatit žalované 3) náhradu nákladů řízení.

9. Žalobkyně ve svém vyjádření k dovolání namítala, že otázka materiální vybavenosti pracoviště je relativní a pokud žalovaná 3) tvrdí, že daná místnost nebyla vybavena pro jednání se zákazníky, musí takové tvrzení i doložit. Dále žalobkyně s odkazem na rozsudek Soudního dvora ze dne 19. 7. 2017, ve věci [C-154/11](#), Mahamdia, uvádí, že spor dle čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis se musí týkat závazků, které na sebe provozovna vzala jménem mateřského podniku, pokud mají být splněny ve státě, v němž se provozovna nachází. Žalobkyně má za to, že tato podmínka splněna byla, když k investici poškozené došlo na území České republiky, veškeré schůzky proběhly v České republice a zde také vznikla i škoda. K argumentaci žalované 3) týkající se použití čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis žalobkyně uvádí, že závěry uvedené v judikatuře Soudního dvora nelze uplatnit plošně bez přihlídnutí k aktuální řešené situaci, neboť i přestože žalovaní 1) a 2) nikdy neuzavřeli smlouvu s poškozenou, vystupovali jako „zprostředkovatelé“ mezi ní a žalovanou 3). Žalobkyně se domnívá, že vzájemná personální provázanost mezi žalovanými je natolik silná, že je účelné rozhodnout o nárocích žalobkyně společně.

10. Žalobkyně uvedla, že místní příslušnost soudu prvního stupně dovozuje z ustanovení čl. 7 odst. 2 a 5 nařízení Brusel I bis. Žalobkyně navrhl, aby bylo dovolání žalované 3) zamítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 2. 2019 (viz čl. IV a XII zákona č. 287/2018 Sb.), dále jen „o. s. ř.“.

12. Dovolání žalované 3) bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky povinného zastoupení podle § 241 odst. 1 o. s. ř. a obsahovalo náležitosti vyžadované ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

13. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

14. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

15. Dovolání je přípustné pro řešení otázky, zda nároky uplatněné v rámci jednoho a téhož řízení o náhradu škody, které směřují proti různým žalovaným, z nichž jeden se zakládá na smluvní odpovědnosti a druhý na odpovědnosti deliktní, lze považovat za úzce spojené dle čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis, neboť tato otázka dosud nebyla v judikatuře Nejvyššího soudu řešena.

IV. Důvodnost dovolání

16. Dovolání není důvodné.

17. V posuzovaném sporu je nezbytné zodpovědět otázku, zda je v poměrech projednávané věci dána mezinárodní příslušnost soudů České republiky, a to ve smyslu nařízení Brusel I bis, neboť se jedná o spor s mezinárodním prvkem, v občanské či obchodní věci, soudní řízení bylo zahájeno po 10. 1. 2015 a všichni účastníci mají své sídlo (bydliště) na území různých členských států EU (srov. čl. 1 odst. 1 a čl. 66 odst. 1 nařízení Brusel I bis).

18. Klíčovou otázkou v projednávané věci proto je, zda jsou splněny podmínky aplikace čl. 8 odst. 1, případně čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis, neboť na nich odvolací soud založil závěr o mezinárodní příslušnosti soudů České republiky.

19. Podle čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis osoba, která má bydliště v některém členském státě, může být též žalována, je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý ze žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je projednat a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí v oddělených řízeních.

20. K výkladu citovaného článku existuje ustálená judikatura Soudního dvora (tzv. *acte éclairé*), není tedy povinností Nejvyššího soudu, jakožto soudu, jehož rozhodnutí již nelze napadnout žádnými opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, položit předběžnou otázku podle čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 6. 10. 1982, ve věci [C-283/81](#), Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanità, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 4. 2019, sp. zn. [27 Cdo 3482/2017](#)). Judikatura Soudního dvora přijatá k výkladu čl. 6 odst. 1 dříve účinného nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení Brusel I“), je přitom plně uplatnitelná i při výkladu čl. 8 odst. 1, neboť se jedná o ustanovení obsahově rovnocenná (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 14. 3. 2013, ve věci [C-419/11](#), Česká spořitelna, a. s. proti Geraldovi Feichterovi, bod 27).

21. V čl. 7 a 8 nařízení Brusel I bis je upravena příslušnost soudů na výběr daná (zvláštní

příslušnost), která je pro žalobce alternativou k příslušnosti soudů státu bydliště či sídla žalovaného podle čl. 4 nařízení Brusel I bis. Pravidla příslušnosti v ustanoveních čl. 7 a 8 jsou odůvodněna úzkou vazbou mezi soudem a právním sporem, nebo jinak usnadňují řádný výkon spravedlnosti; je na žalobci, zda odpovídající pravidlo příslušnosti na výběr dané využije. Tato pravidla o zvláštní příslušnosti soudů je třeba vykládat restriktivně v tom smyslu, že neumožňují výklad, který přesahuje případy výslovně předvídané a upravené v nařízení Brusel I bis (srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 16. 7. 2009, ve věci [C-189/08](#), Zuid-Chemie BV proti Philippo 's Mineralenfabriek NV/SA, nebo rozsudek Soudního dvora ze dne 18. 7. 2013, ve věci [C-147/12](#), ÖFAB, Östergötlands Fastigheter AB proti Frank Koot a Evergreen Investments BV). Pravidlo obsažené v čl. 8 nařízení Brusel I bis navíc nelze uplatnit takovým způsobem, aby umožnilo žalobci podat žalobu směřující proti více žalovaným s jediným cílem, a to odejmout některého z nich soudům státu, ve kterém má bydliště (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 27. 9. 1988, ve věci [189/87](#), Athanasios Kalfelis proti Banque Schröder, Münchmeyer, Hengst & Co. a dalším).

22. Na základě uvedeného je zřejmé, že žalovaní mohou předvídat, že budou (společně) žalováni u soudu členského státu, v němž má v okamžiku zahájení řízení alespoň jeden z nich místo svého bydliště, neboť to vyplývá z jednoznačného znění čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis. Prolomení obecného pravidla (založeného bydlištěm či sídlem) vůči některým z žalovaných je totiž odůvodněno úzkou vazbou mezi vzájemně souvisejícími nároky.

23. Žalovaná 3) se ve své argumentaci v dovolání mimo jiné opírá o rozsudek Réunion Européenne, podle jehož bodu 50 dva nároky v rámci jedné žaloby na náhradu škody, které směřují proti různým žalovaným a které se v jednom případě zakládají na smluvní odpovědnosti a v druhém případě na odpovědnosti z deliktu, nelze považovat za vzájemně související. Žalovaná 3) ovšem opomíjí, že skutkový a právní kontext sporu v projednávané věci je zcela odlišný od kontextu uvedeného rozsudku. Rozsudek Soudního dvora Réunion Européenne se týkal žaloby, která byla podána u soudu členského státu, kde ani jeden z žalovaných v původním řízení neměl bydliště nebo sídlo, a jehož příslušnost byla odůvodněna zvláštní příslušností založenou dle čl. 5 Bruselské úmluvy (nyní čl. 7 nařízení Brusel I bis). Právě v kontextu čl. 5 Bruselské úmluvy tedy Soudní dvůr mohl dojít k závěru, že v případě dvou nároků, které směřují proti různým žalovaným a z nichž jeden se zakládá na smluvní odpovědnosti a druhý na odpovědnosti deliktní, se nelze domnívat, že je mezi nimi dán vztah souvislosti. Uvedený závěr ovšem není aplikovatelný v právě projednávané věci, neboť ta se týká výkladu čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis.

24. Zároveň je třeba podotknout, že příslušnost založená na čl. 7 nařízení Brusel I bis, která je zvláštní příslušností stanovenou v taxativně vyjmenovaných případech (o níž šlo ve výše zmíněném rozsudku Réunion Européenne), nemůže sloužit jako základ pro rozhodnutí o dalších nárocích, neboť by se jednalo o zásah do systematiky nařízení Brusel I bis. Naproti tomu, jestliže se příslušnost soudu zakládá na čl. 8 odst. 1 téhož nařízení (pokud jsou splněny podmínky v tomto ustanovení uvedené), právní základy žalobou uplatněných nároků nejsou rozhodující.

25. Pozdější judikatura Soudního dvora totiž upřesnila, že ze znění čl. 6 odst. 1 nařízení Brusel I (nyní čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis) nevyplývá, že totožnost právních základů nároků směřujících proti jednotlivým žalovaným je součástí podmínek stanovených pro použití tohoto ustanovení. Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby posoudil existenci vztahu souvislosti mezi jednotlivými nároky, to znamená nebezpečí, že v oddělných řízeních dojde k protichůdným soudním rozhodnutím, a v tomto ohledu zohlednil všechny nezbytné skutečnosti ze spisu, což jej případně, a aniž by to bylo pro posouzení nezbytné, může vést k zohlednění právních základů těchto nároků. Tento výklad nelze zpochybnit na základě bodu 50 výše uvedeného rozsudku Réunion Européenne (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 10. 2007, ve věci [C-98/06](#), Freeport plc proti Olle Arnoldsson, body 38-48). Taktéž Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. [29 Cdo 1849/2013](#), dospěl k závěru, že skutečnost, že hmotněprávní povaha předmětu řízení umožňuje, aby jednotlivé

nároky byly projednány a rozhodnuty samostatně, nepředstavuje překážku pro aplikaci čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis.

26. Soudní dvůr dále objasnil, že právní nároky jsou spojené – i přes chybějící identický právní základ – tehdy, pokud sledují tentýž zájem, např. vrácení chybně poukázané částky (srov. rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 4. 2013, ve věci [C-645/11](#), Land Berlin proti Sapir, bod 47).

27. Dovedil-li proto odvolací soud, že nároky směřující proti žalovaným jsou vzájemně úzce spojené natolik, že je účelné je projednat a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí, neboť dle tvrzení žalobkyně všichni žalovaní věděli, že K. H. nesplňuje předpoklady kvalifikovaného investora, a přesto souladně umožnili její investici do fondu, a současně, že žalovaní 1) a 2) v rozhodné době byli členy představenstva žalované 3) a s poškozenou jednali jak před uzavřením, tak po uzavření smlouvy s žalovanou 3), a uplatněné nároky sledují stejný zájem (vrácení ztracené investice poškozené), učinil tak v souladu s nároky kladenými judikaturou Soudního dvora na aplikaci čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis.

28. Na dalších žalovanou 3) vymezených otázkách rozhodnutí odvolacího soudu (výlučně) nestojí. Jestliže obstál závěr odvolacího soudu v otázce možnosti vedeného společného řízení proti více žalovaným, pro něž odvolací soud určil mezinárodní příslušnost soudů České republiky, nemůže žádný další dovolací důvod naplnit podmínky přípustnosti dovolání podle § 237 o. s. ř., neboť ani odlišné vyřešení takto vymezeného předmětu dovolacího řízení by se nemohlo v poměrech žalované 3) nijak projevit, což činí její dovolání v rozsahu týkajícím se aplikaci čl. 7 odst. 5 nařízení Brusel I bis nepřipustným (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. [29 Odo 663/2003](#), uveřejněné pod číslem 48/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Nejvyšší soud se proto nezabýval tím, zda lze v projednávané věci mezinárodní příslušnost založit též na základě úvahy o existenci provozovny žalované 3) na území České republiky.

29. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř., je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné takové vady neshledal.

30. Nejvyšší soud vzhledem k výše uvedenému dovolání žalované 3) podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl, neboť dovoláním napadené usnesení odvolacího soudu je správné.